

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaküldésénél
 vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Balkáni események.

(K. Ö.) A Balkán-kereskedelmi szerződésekről szólva, különbséget kell tennünk a Szerbia és a Balkán többi államai között megkötendő szerződésekről, nevezetesen azokról a kereskedelmi szerződésekről, melyeket Bulgáriával, Törökországgal és Romániával akarunk megkötöni. A török és bolgár kereskedelmi szerződések megkötése nem fog nehézségbe ütközni. Az előbbit a Törökországgal kötött egyezmény biztosítja, az utóbbit az a körülmény, hogy Bulgáriának politikai szolgálatot tettünk, mikor független királysággá történt proklamálását elismertük.

Annál nehezebb a megegyezés Szerbiával és Romániával.

Mint ismeretes, a kormány a Szerbiával ideiglenesen kötött kereskedelmi szerződést visszavonta. Ezt azzal az egyszerű indoklással tette, hogy a szerződés visszavonása kizárólag Szerbia politikai magatartása következtében történt.

Mi elhisszük, vannak azonban, a kik nem hiszik el és azt mondják, hogy a kormány azért vonta vissza a szerb kereskedelmi szerződést, mert politikai okokból, hogy leszerelje Szerbiában a háborus pártot, a mostaninál Szerbiára előnyösebb szerződést akar kötni.

Ez a híresztelés azonban rendkívül izgatja agrárius köreinket, melyek meg vannak győződve róla, hogy a visszavont szerződésben már mindent megadtunk, a

mit vitális mezőgazdasági érdekeink feláldozása nélkül megadhattunk. Sietnek is agrárius érdekképviseleteink sorjában tiltakozni az olyan kereskedelmi szerződések ellen, akár Szerbiával, akár Romániával kössük meg azokat, melyek az ország mezőgazdasági érdekeinek rovására az eddigi megállapodásnál messzebbmenő engedményeket adnának.

Másrésről azonban az ipari és kereskedelmi érdekeltek is mozgolódnak és agráriusainkat azzal vádolják meg, hogy inkább akarják a háboru felidézését, mintsem, hogy 30—40 ezer sertéssel több tőjjön be az országba. Hát ez egyszerűen nem igaz. Igaz az, hogy agráriusaink ragaszkodnak a legteljesebb állategészségügyi védelem biztosításához. Amit ezen feltétel mellett meg lehet adni, azt adják meg a keleti államoknak, mert utóvégre az ország fogyasztási érdekei is számítanak, de ettől eltérnünk nem lehet. Első az állategészségügy. Ez nem egyoldalú agrár követelés, erre kényszerít a nyugati államokkal kötött kereskedelmi szerződések iránya, első sorban a németországi szerződés.

Németország folyton állategészségügyi intézkedéseket követelt tőlünk és mikor már megtettünk mindent, a mit lehetett, azt követelte tőlünk, hogy zárkózzunk el teljesen a keleti államoktól, mert mindaddig, míg a keleti államok állatai hozánk bejönnek, állategészségügyünk folyton gyenge lában fog állani. Így lettünk mi belesodorva bizonyos vámháborukba,

melyek az ország egész közgazdaságának ártanak. És Németország ez alatt szépen elfoglalta a keleti piacokat.

Nem szabad azonban megfedkezünk arról sem, hogy a keleti államokban iparilag érdekelve vagyunk. Nem baj, hogy az osztrák ipar jobban van érdekelve és a kereskedelmi viszonyok rendezéséből több haszna lesz, mint a magyar iparnak. A magyar iparnak is van haszna belőle. Mert ha az osztrák iparnak kiviteli piacokat adunk, nem fog teljes erővel a magyar iparra nehezéni. Mi tehát időt nyerünk iparilag megerősödni, hogy először elfoglaljuk a magyar piacot, másodszor, hogy telvegyük a harcot az osztrák iparral a keleti államokban, mert mi vagyunk hivatva arra, hogy a keleti államokban kereskedelempolitikailag az első szerepet játsszuk.

A kereskedelempolitikai viszonyokat egyoldalúan a keleti államokkal rendezni nem lehet. mezőgazdasági érdekeinket feltétlenül meg kell védenünk, a mi nem zárja ki azt, hogy a jövőbe tekintve adjuk meg iparunknak azt, a mi megilleti. Ki van azonban zárva, hogy a keleti államokkal oly tarifa-szerződéseket kössünk, melyek a keleti államok mezőgazdasági cikkeinek adnának nagyobb kedvezéseket, mint a milyeneket a napirendről levett szerb kereskedelmi szerződés ad. Ne beszéljünk tehát az állatforgalom oly szabályozásáról, mely állategészségügyünknek káros lehet, még kevésbé az őrleési forgalomnak valamely módon való reak-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A pillangó.

Írta: Georges d'Espèrquès.

Colanville kisasszony sohse volt még olyan boldog, olyan vidám, sohse kacagott még annyit, mint azon a napon.

— Hogy lehet ez? — korholta a nagymamája.

Hogy lehet azon a napon ennyire vidám valaki, amelytől annyi minden függ?

A fiatal leány ezüstcsengésű kacagásra fakadt.

— De, nagymama, mint valami szomorufűz, úgy álljak a bizottság urai elé? Aztán a verseny királynője, a rózsza, amelyet le kell festenünk, mit gondolna rólam, ha szomorú arccal állnék eléje?

— És csakugyan senki se hinné, hogy Alice kisasszony arca valamikor szomorú lehessen, ha az ember csak egyszer sugárzó arcába tekintett. Aranyszőke haja, mely tűzként csillogott a napon, lágy, természetes hullámmással övezte keskeny, arisztokratikus fejcskékjét, két fekete, okos szeme pedig bátorságtól, vidámságtól csillogott.

Tizenkilenc esztendő volt s a fiatal festőnők már is köréje csoportosultak. Szép tehetsége volt, mivel azonban a viszonyai nem en-

gedték, hogy tétlenül éljen, odaadón, buzgón látta el mindennapi kötelességét.

A kiállítás, amely ma nyílt meg, az utolsó jó cselekedete volt egy festőnek, aki dicsőség nélkül halt meg. Ezen a kiállításon csakis 16—25 éves fiatal lányok vehettek részt és aki a legszebb Csenedélet-et állította ki, az kapta a díjat. A festő erre a célra évi 3000 koronát hagyományozott. A nagylelkű művész nem hagyott valami nagy nevet az utókorra, de honfitársai legalább megbecsülték.

Ezen a kiállításon versenyeztek először a díjért. A művészakadémia egy tagja volt az elnök. A vidék minden festője megjelent, úgy hogy az elnök ezt sugta szomszédjának:

— No nézze csak, ötven nő küzdökik az egyetlen díjért. A szerencsétlenek!

— Ma érzem csak igazán, hogy szegények vagyunk, — mormogott az öreg asszony. — Ha apád nem lett volna olyan pazarló, legalább annyi maradt volna, hogy tisztességesen öltözködhetnél. Így olyan vagy, mint a csiga, mindig visszahúzódol. De most aztán tégy ki magadért.

— A kalap sehogy se tetszik nekem; valamelyik szekrényben kell még valamimnek lennie, amivel csinosabbá tehetem.

Az egyik szobából gyorsan a másikba futott s Alice kalapján csakhamar illatos túllából való kaczer díszítés pompázott.

— És a ruhád? Fordulj csak meg. Hátú mintha ráncos volna. Mutasd csak a lábadat. Jól áll a cipőd.

A fiatal leány még mindig nevetett.

— Ne neved, leányom, tisztára idegessé teszel. De meg rajtad is látszik, hogy izgatott vagy.

— De nagymama, hiszen nem nevetek a bizottság tagjainak arcába? Sőt ellenkezőleg — és itt mélyen meghajolt — majd megtalálom, hogyan kell előttük nevetnem.

— Ah, hát te különbözőképp is tudsz nevetni?

— Persze, nagymama, másképp itthon és másképp társaságban.

— Istenem, leányom, kitől tanultad ezt a bölcseséget, tőlem bizonyosan nem! . . .

A szomszédban levő templom toronyórája éppen ütött és az öregasszony ijedten elhallgatott.

— Már tizett ütött. Hol van a palettád, hol vannak az ecsetjeid? Mindened megvan? Ah, hát a festékjeid? Persze, ha öreg napjaira kettőtől kell az embernek gondoskodnia, a legelőbbet bizonyosan elfelejti. Így ni, és most Isten veled!

Az öreg asszony fáradtan ült le a pamlagra.

— Isten vele, nagymama.

Bucsuzól megcsókolták egymást. A nap forrón tüztött be a kis szobába s a fiatal

tiválásáról, mely a gabonavámok elfogadott rendszerén ütné részt.

A háboru most már ugy látszik, ugy is bekövetkezik, akármilyen szerződést kínálunk Szerbiának. Ezzel tehát nem háríthatjuk el magunktól a háboru veszedelmét.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, március 18.

Justh Gyula elnök fél 11 órakor nyitotta meg az ülést. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után az elnök jelenti, hogy dr. *Siegescu József* az oravica kerület képviselője eddig nem nyújtotta be megbízó levelét, ennek bemutatására az elnök felhívta. Felolvassák a beérkezett kérvényeket.

Szterényi Árpád jelentést tesz, hogy *Ivánka Milán* bazini képviselő mandátumát a bíráló bizottság igazítás és lázítás miatt megsemmisítette.

A Ház tudomásul vette a jelentést s az új választás elrendelésére a Ház elnökét megbizta.

Kubik Gyula a közlekedési bizottság jelentését terjeszti be néhány vicinális vasut engedélyezéséről szóló javaslatról.

A Ház ezután a *telepítési bizottság* tagjait választotta meg. E bizottság tagjai a következő képviselők lettek: *Balogh Mihály, Barcsay Tamás, Baross János, Batthyány Zsigmond gróf, Beck Lajos, Bernáth István, Bernáth Zoltán, Bethlen István gróf, Buday Barna, Buza Barna, ifj. Dániel Pál, Erdrey Gyula, Gyurics Emil, Hellebronth Géza, Hódy Gyula, Janoky-Madocsányi Gyula, Kállay Tamás, Kubik Gyula, Laehne Hugó, Lovász Márton, Mérey Lajos, Nagy Emil, Pallavicini örgróf, Senney Miklós báró, Schuller Rudolf, Szemere Huba, Szentiványi Árpád, Teleky Arvéd gróf, Thaly Ferenc, Thoroczkay Viktor báró és ifju Wekerle Sándor.*

A darabontok megbélyegzése.

Napirend szerint következett, a *Fejérváry kormány megbélyegzéséről* szóló igazságügyi bizottsági jelentés tárgyalása.

Visontai Soma: Nagy megtiszteltetésnek tartja a maga részére, hogy neki jutott az a feladat, hogy a darabontkormány megbélyegzését jelentő jelentést előadhassa. Előterjeszti a

bizottság javaslatát, mely nem a vád alá helyezésről, hanem csak a megbélyegzésről szól.

Visontai Soma: Az igazságügyi bizottság behatóan mérlegelte a Fejérváry kormány ténykedését és úgy találta, hogy a történelemben a nemzet ellen elkövetett hasonló merényletre példa mindeddig nem volt. (Ugy van!) Az igazságügyi bizottság megállapította, hogy a Fejérváry-kormány még a király tekintélyén is csorbát akart ejteni.

Egy hang: De a király nem vette észre. (Halljuk! Halljuk! Mozgás.)

Visontai Soma: Azt kérde Nagy Györgytől, hogy a Fejérváry-kormány vád alá helyezésével közelebb vinné-e az ügyet a Ház a megtorláshoz.

Nagy György: Feltétlenül.

Visontai Soma: Nem kívánja egyetlen hazfiának sem, hogy olyan megbélyegzés érje, mint amit csak az igazságügyi bizottság aktái tartalmaznak. Az igazságügyi bizottság határozati javaslatát, mely tisztán a nemzet itélőszéke utasítja a Fejérváry kormány megbélyegzését, elfogadásra ajánlja. (Helyeslés.)

Nagy György: Öszintén meg kell mondani a nemzetnek, hogy a Ház csak azért nem helyezi vád alá a Fejérváry-kormányt, mert a kormány erre a paktumban kötelezettséget vállalt.

Közbeküldtások: Nem a kormány vállalta, a király kívánta ugy.

Nagy György: A király felelőssége is . . .

Elnök: Rendreutasítja és figyelmezteti, hogy a király személyét ne érintse beszédében.

Nagy György: Miért nem mondták meg a nemzetnek a képviselőválasztások előtt, hogy a darabontokat nem fogják vád alá helyezni. A képviselőház elsikkasztotta . . .

Elnök: A képviselő urat rendre utasítom, s ha tovább is így folytatja, megvonom a szót.

Nagy György: Külön véleménye elfogadását kéri.

Elnök az ülést 10 percre feltüggeszti.

Szünet után.

Elnök az ülést újból megnyitja.

Simonyi Semadán Sándor: Szintén hozzászól a Fejérváry kormány megbélyegzéséről szóló igazságügyi bizottsági határozati javaslat-hoz. Azt indítványozza, hogy a Ház hagyja ki azt a passzust, amely a királyra hivatkozik.

Kmetty Károly: Ugy tartja, hogy ezt a passzust tényleg ki lehet, sőt ki kell hagyni már tisztán alkotmányjogi szempontból is, mert ebben az ügyben a képviselőháznak teljesen függetlenül kell döntenie, szuverén el-

határozásától függ, hogy vádat emel, vagy sem. Ebbe a király hatalma nem szólhat bele. Csatlakozik az előtte szóló indítványához.

Nagy Dezső: Polemizál az előbbi két felszólalóval. Ugy látja, hogy igenis helyes az, midőn a közvélemény itélőszékére bizza a Ház a Fejérváry kormány megbélyegzését. Ha nem tetszik ez az ítélet a Fejérváry kormánynak, tisztázza magát a közvélemény előtt.

Visontai Soma és *Nagy György* hozzászólásai után szavazásra kerül a dolog.

Elnök felteszi a kérdést, vád alá helyezi-e a Ház a Fejérváry kormányt, — igen, vagy nem?

A Ház többsége elfogadja az igazságügyi bizottság határozati javaslatát s elveti *Simonyi Semadán* és *Nagy György* külön indítványát.

Szász Zombor előadó a polgári eljárásokra vonatkozó javaslatot terjesztette elő. A Ház a javaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben elfogadta.

Hoitsy Pál előadó a köszémbányákra vonatkozó javaslatot terjesztette elő.

A javaslat után *Szemere Miklós* interpellálta a miniszterelnököt a szerb kérdés dolgában és kérdezte, hogy szándékozik-e radikális módon közbelépni, hogy egyszer már véget vessen a helyzet tarthatatlanságának.

Az interpellációt kiadta a Ház, mire az ülés 2 órakor véget ért.

A háboru küszöbén.

Oroszországnak az osztrák-magyar-török megegyezésre adott válasza a helyzetet még élesebbé tette. Az a körülmény, hogy Oroszország a megegyezést nem tekinti véglegesnek és a boszniai kérdést konferencia elé akarja vinni, világos bizonyítéka annak, hogy *Szerbia mögött Oroszország áll a háttérben.*

Ilyen viszonyok között nagyon kevés a reménység a békés kibontakozásra. A háboru ugyszólván elkerülhetetlen.

A legközelebbi eseményeket illetőleg Bécsből a következőket jelentik:

Az újabb jegyzék.

Forgách gróf Belgrádban még ma vagy holnap újabb jegyzéket fog átadni a szerb kormánynak. A jegyzék a formára nézve ugyan nem lesz ultimátum, de lényegében igen. — Ugyanis ez lesz a monarchiának *utolsó lépése a béke fentartása érdekében.* A jegyzékről a nagy-

leány rózsás arcán játszadozott. Alice hirtelen mozdulattal lehuzta a fátyolt és maliciózus arca mintha ezt akarta volna mondani:

— Hatnod kell a bizottság tagjaira!

Aztán fogta festékejt és eltávozott. Mikor Colanvillené asszony magára maradt, elvesztette minden jókedvét. Lehorgasztott fejjel ült a pamlag sarkában és meg se moccant.

— Óh, Istenem! gondolta magában, — ha szerencsése volna ennek a gyerekeknek! Hisz egy rózsát csak nem nehéz festeni . . . 3000 korona a díja! Milyen jó volna. Az a rózsza két nőt megmentene . . . Nemcsak megmentene két nőt, de ez az első díj mennyi mindent vonhatna maga után! Fegyver volna a jövőre. A növénydékek csapatostul jönnének a világos műterembe, ez pedig felérne egy vagyonnal.

Az özvegyasszony egészen összekuporodva ült most a sarokban, összekulcsolva kezét az ölében. Álmodott, álmodott és teltek az órák.

— Vajjon nem érdemelném-e meg, hogy ebben a leányban engem is megjutalmazzanak? Nem törődtem-e bele zugolódás nélkül a nyárs-polgáriás életbe, én aki annakelőtte a legbüszkébb arisztokrata nő voltam, amilyen csak elképzelhető? Szegény gyermekkel már tíz esztendő óta esszük a legegyszerűbb polgári kenyeret.

Colanvillené asszony ajka remegett, szemében könny csillogott, amely végiggördült so-

vány arcán. Mikor a leány festőnő akart lenni, minden utonmódon meg akarta akadályozni. Egy Colanville pénzért dolgozzék? Lehetetlen. De Alice ezt mondta: Colanville ide, Colanville oda, ma már más idők járnak, nagymama, nem vagyunk a mult században. Hadd dolgozzam, mint annyi más. Aztán beletörődött. Annyi iparkodást, szorgalmat csak észre kell vennie a bizottságnak és neki itéli oda a díjat.

Mikor az öreg asszony idáig jutott a gondolkozásban, mellére horgasztotta fejét és csakhamar hallani lehetett szabályos lélegzetvételét, ahogy csöndesen elszunnyadt.

Mikor Alice hazatért, arca komoly, szinte szomorú volt.

— Nem vagy talán megelégedve, szivecském? — kérdezte a nagymama gyengéden.

— Nem. A modellt ugyan nagyon jól megválasztották. Pompás, virágban álló „Gloire de Dijon” volt, még üde a harmattól és te tudod, hogy ezt a rózsát mennyire szerettem. Azt hiszem, a megszólalásig hünen festettem le, ám az elnök a munkámat, — amely a 9 es számú volt — még csak figyelemre se méltatta. A többen meg-megálit, hogy megcsodálja, különösen a 34-esnél. Sirni szerettem volna.

Colanvillené szinte magán kívül volt és fejesóválvá mondta:

— Micsoda bolond gondolataid vannak,

gyermekem. Új le egyél. Ha szegények vagyunk is, a mai nap örömeire jó vacsoránk van. Különbben az az elnök nagy csacsi lehet, vagy talán annak a 34-esnek nagy a protekciója. Szeretném ismerni azt az elnököt, megmondanám neki az igazságot.

Mikor megvoltam a munkámmal, több ur is elhaladt mellette, de egyetlen egy se állapodott meg.

— Mert okos emberek fiam és egy ilyen kis munkád után nem akartak bírálatot mondani tehetségedről, — vigasztalta a nagymama.

— De a többieknél hol ez, hol az mégis csak megállt, dicsérelőleg bólintott a fejével vagy mosolygott és elgondolkozva végigsimította szakállát. Csak az én képem előtt nem. Miért?

Egy könnycsepp reszkettet a leány gyönyörű szemében.

— Csakugyan nincs tehetségem, nagymama.

— No, azért jól van. Csak ne sirj gyermekem, megkapod a díjat egész bizonyosan. Neked nincs tehetséged?! Te kapod meg a díjat és a 3000 korona elég lesz nekünk a télire. Aztán mindig gazdagabbak és gazdagabbak leszünk és ha idősebb leszél és megöszül a hajad, visszaköltözzél atyád ősi kastélyába. Most csak nyugodj meg és egyél. Megkapod a díjat.

— Nem, nem én kapom meg! Egy vér-

hatalmakat is fogják értesíteni és ha Szerbia kiterőleg válaszolna, úgy a monarchia azonnal megüzeni a háborút.

Az európai diplomácia reméli, hogy a háboru lokalizálva lesz és hogy Oroszország nem fog közbelépni, mert ez európai bonyodalmat idézne elő.

Annyi bizonyos, hogy Ausztria Magyarország minden előkészületet megtett arra, hogy három oldalról: a Duna a Száva és a Drina felől nyomuljon be Szerbiába. Ha a kérdés a jövő hét elejéig nem tisztázódik, úgy a jövő hét végére már hadi operációk várhatók.

Magyar politikai körökben egészen biztosra veszik a háboru kitörését. Az este alkalmunk volt beszélgetni mintegy husz-harminc függetlenségi és alkotmánypárti képviselővel, akik mindnyájan a háboru mellett nyilatkoztak. Azt mondták, hogy most már a monarchia becsülete forog kockán és semmi irányban nem szabad engedni. Különösen harcias a hangulat a néppártban és az alkotmánypártban. Itt még a legkisebb gazdasági engedményről sem akarnak hallani.

Zimony, március 18. Minden cáfolat ellenére fenntartjuk azt a hirt, hogy Forgách gr. családja, tehát nem maga Forgách gróf, tegnapelőtt este a 909-es sz. vonattal Zimonyba érkezett. Jelentik azt, hogy Forgách gróf követünk már közölte élőszóval külügyi kormányunk izenetének tartalmát Milovanovics külügyminiszterrel s valószínű, hogy a teljes szöveget már ma, legkésőbb holnap módjában lesz kézbesítenie. A szóbeli közlés alkalomadás arra, hogy a szerb külügyi kormány választát, nyomban az írott izenet megérkezése után megadhassa. A monitorokat szombatra várják ide.

A mozgósítás.

Van-e mozgósítás, nincs-e? Arról tájékozást szerezhet mindenki, aki éjjel Budára látogat. A honvédelmi minisztérium ablakából kiszűrődik a világosság. Szüntelenül dolgoznak. Borítékba rejtik és lepecsételik a behívó parancsokat, amelyeket a közigazgatási hatóságokhoz intéznek s amelyek pecsétjét az illető hatóságok csak távirat kézhez vétele után bonthatnak fel. Értesülésünk szerint kétféle parancsot rejtenek a borítékok. Egyik levél tartalma hir szerint ez: Ó felsége méltóztatott elrendelni a részleges mozgósítást. A másik, más betűjeggyel ellátott boríték tartalma ez volna: Ó felsége méltóztatott elrendelni az álta-

telen beteges rózsza ragadta el az urakat. Bájos, ügyes szőke leány festette. Egy ur még meg is tapsolta.

— Te tulságosan aggódol. Elhitedet magaddal és hiába izgatod magad. Ha meglátják a te rózsádat, összecsapják a kezüket a fejük fölé. Most pedig menjünk aludni, későre jár az idő . . .

A nagymama egyik óra után a másikat hallotta ütni, anélkül, hogy álomra csukódott volna a szeme. Csakugyan nincs tehetségem, nagymama. Szeretett gyermekének ezt a keserű kifakadását csak nem tudta kiverni fejből. Hát hogy ha igaza van? . . .

Másnap tíz órakor összegyűltek a bizottság tagjai, hogy a munkákról tanácskozzanak. A pályázók, köztük Alice is, a háttérben álltak. Feszült érdeklődéssel kísérték a bizottság működését.

Az első félórán kiválasztottak tizenöt képet, amelyek rosszak.

Azután husz másikat, amelyek nem jelentősek.

A még meglévő tizenötöt ismét kiválasztottak hetet, majd ötöt, úgy, hogy még három maradt ott.

Ez a három rózsza pompás, természetes és mind a háromnak másban volt a jellegessége.

Az egyik ur úgy vélekedett, hogy a di-

lános mozgósítást és a népfőlkelő első korosztály behívását.

Ismételjük, hogy a lepecsételt levelek csak akkor bonthatók fel, ha arra az illetékes közigazgatási vagy katonai hatóság távirati parancsot kapott.

Szerbia erődítményei.

Egy katonai szaklap szerint Szerbiának ez időszert csak négy erődítménye van. Ezek: Nis, Piro, Zajcar és Vranja. Nis erődítménye régi szerkezetű. Terbe van véve, hogy Nis teljesen modern erődítménnyé alakítsák át. Ugyanez áll Pirotra. Zajcár három modern erődítmény van körülbástyázva. Vranját a múlt évben erősítették meg. Ugyancsak ez a katonaság jelenti, hogy Nisben szikra telegrammosztályt létesítenek. A legénységet a berlini szikra-társaság oktatta ki a készülék kezelésére.

A hadvezérek már határon vannak.

Temesvár, március 18. A városban nagy feltűnést keltett, hogy Albori Jenő gyalogsági tábornok (a kiszemelt hadvezér), csapattelügyelő váratlanul megérkezett.

Részint még az éj folyamán, részint holnap reggel a következő főrangú katonák érkeznek meg Temesvárra: Gaudernak lovassági tábornok, nagyszabeni hadtestparancsnok, Schödler, Grünzweig, Schreiber és Vajna altábornokok; Schleyer, Bartholdy, Fekete, Scheuchenstuel, Kiss, Cankl, Bartusku, Schandru, Nikic, Tarbuk és Gajer vezérőrnagyok; Hurschik vezérkari ezredes, Wicher és Nagy ezredesek.

Orosz vélemény.

London, március 18. Pétervári hírek megerősítik azt a jelentést, hogy a hatalmak újabb lépést tognak tenni Belgrádban. A pétervári külügyi kormány fölhatalmazta a Timest a következők kijelentésére: Oroszország, Franciaország, Anglia, Olaszország és Németország barátságos előtérjesztést tognak tenni Belgrádban, hogy rábírájék a szerb bormányt arra, hogy Ausztriával és Magyarországgal való érintkezésében jobban válogassa meg a hangot s oly módon viselkedjék, amely korrekt politikához jobban illik. Ráfogjuk kényszeríteni Szerbiát, hogy nyíltan, minden kétértelműség és minden föntartás nélkül fejezze ki azt az óhaját, hogy nagy szomszédjával a baráti viszonyt ápolja és hogy arra való készségeit fejezze ki,

hat a 22-es számú képnek ítéljék oda. Am az egyik szakértő kis hibát talált a rajzban.

A 9-es számú egyszerű, — hogy úgy mondjam — természetes, de hiányzik belőle a művészet, a művészi szám, a 18 as festőbb. Én a 18-as mellé állok.

A kertész, aki félig-meddig parasztember volt, nem szólt semmit. Előre hajolva ült, karját a térdére támasztva és figyelemmel, lélegzetét visszafojtva szemlélte a három rózsát, de nem tudott megállapodni.

Ebben a pillanatban egy pillangó szállt be a kitárt ablakon.

Kicsike, fehér pillangó volt; az egyik rózsára szállt s nem szállhatott tovább, mert a festék nem száradt meg egészen.

A kertész barnás arca kiderült.

— Uraim, a 9-es számú kép méltó a jutalomra.

És csakugyan a 9 es számú kapta a díjat.

— Tehát a tied a 3000 korona meg a dicsőség, — kiáltott föl a nagymama örömben, mikor este megtudta a hirt. Alice pedig, aki csakhamar elfelejtette előző napi szomorúságát, vigan táncolt a szobán végig, míg csak egy székbe nem roskadt.

Mikor a pillangót ki akarta szabadítani fogságából, ez szegényke már kimult.

Most egy kis medaillomban mint talizmánt hordja a karkötőjén . . .

hogy a kereskedelmi szerződés dolgában közvetlen tárgyalást kezdjen a monarchiával. Reméljük, hogy a békepárt Bécsben, amelyet rossz tanácsadói háboruba szeretnének kergetni, azt megfogja érteni és ura lesz a helyzetnek. báró Bienerth beszéde, amelyben azt mondta, hogy a Belgráddal való tárgyalás még folyik, megengedi azt a reményt, hogy a válság békés megoldása sikerülni fog. Ha az osztrák és magyar háboru párt Mindenható lett volna, akkor Ausztria és Magyarország a legutóbbi szerb jegyzéket felhasználta volna arra, hogy Belgrádot okkupálja. Mi is azt hisszük, hogy a szerb választ egészen másképpen kellett volna megfogalmazni. Ezt a választ a szerb kormány tudunkon kívül és hozzájárulásunk nélkül szövegezte meg. A szerb kormánynak ebben a válaszában nem lett volna szabad arra a kör-táviratára hivatkoznia, a melyben a konferenciáról mint bíróságról beszél, amelyre a dolgát rá akarja bízni, mert ezzel azt a föltevést keltette, hogy Ausztria és Magyarország a vádlott. Határozottan ki kell jelentenünk, hogy mi ezeket a kétértelmű kifejezéseket a legnagyobb mértékben rosszaljuk.

Háboru vagy forradalom.

Belgrád, március 18. Egy tegnap Péter király elnöklete alatt megtartott minisztertanács azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy milyen legyen Szerbiának ezután követendő magatartása Általános a meggyőződés, hogy az esetben, ha a kormány most engedne, ez Szerbiában népfőlkélest idézne elő. Ugyanis a kormány most teljesen annak a válasznak a betolyása alatt áll, melyet Oroszország Ausztria-Magyarországnak Bosznia és Hercegovina annexiójának kérdésében adott. Ugyáltszik, hogy a gyepő lasként kiesik a kormány kezéből és felülke-rekedik teljesen az a felelőtlen klikk, mely mindenáron a háborut akarja.

A vasutiezredek szolgálata.

Teljesen megbízható helyről értesülünk, hogy a korneuburgi vasuti és távirati ezred vasárnap este Budapestre érkezik. A vasuti ezred hétfőn reggel átveszi a keleti pályaudvaron, kedden a nyugati pályaudvaron a rendelkezést és az intézkedést.

Temesvár, március 18. Báró Albori tábornok-csapattelügyelő ma délben huszonnégy vezérkari tiszttel Temesvárra érkezett. Valószínű, hogy ma még a vezérkari tisztek báró Albori elnöklésével haditanácsot tartanak.

Háboru minden áron.

Belgrád, március 18. György trónörökös tegnap a honvédelmi bizottság helyiségébe ment, ahol Misics elnökön kívül Jankovics tábornokot és Pavlovics tanárt találta és közölte velük, hogy sikerült neki a királyt eddigi békés magatartásától eltéríteni. A király magatartásának ez a megváltozása arra vezethető vissza hogy az orosz követ kijelentette, hogy Szerbia ne féljen az esetleg bekövetkező háboru miatt, mert ha Oroszország Szerbiát nem is fogja nyíltan támogatni, a szerb nép biztosan számíthat rá, hogy minden aktív orosz tiszttel és katonával, mikélyst abbéli óhaját nyilvánítja, hogy a szerb hadseregbe önkéntesnek óhaját belépni, — azonnal szabadságot kap, még abban az esetben is, ha az ilyenformán jelentkezők száma meg fogja haladni a százazretet, ami eléggé valószínűnek látszik.

György trónörökös ezután, egy szárnysegéd kíséretében a katonai gyakorlóterre ment,

hol gyakorlatokat végeztetett. A trónörökös a gyakorlótéren három már megalakított önkéntes zászlóaljtal találkozott, melyek szorgalmasan gyakorlatoztak. Egyike e 3 zászlóaljnak egyetemi hallgatókból alakult.

A trónörökös magához hívatta az önkéntesek parancsnokát és közölte vele, hogy immár nem napok, hanem talán már csak órák választják el Szerbiát a háború kitörésétől, mely okból kívánatos, hogy mindazok, kik önkéntesként öhajtanak a háborúban résztvenni, már most bevonuljanak a kaszárnyákba.

A képviselőház folyosóján.

A képviselőház folyosóján több képviselő kérdezte meg Wekerle Sándortól, hogy mit tart a háborúról és hogy lesz-e háború. A miniszterelnök a képviselőknek a következőket mondotta:

— Én is csak azt mondhatom a mit a király mondott, hogy: Nem hiszem hogy háború lesz.

Legujabb.

Belgrád, márc. 18. Natália királyné felajánlotta a szerb kormánynak a nisis kastélyát. A mai nap folyamán a szerb uralkodóház Belgrádból Nisbe költözött.

Póla, márc. 18. A hadi tengerészeket mozgósították. A hadi flotta jelenleg 25 torpedónaszádból áll. A flotta a háború esetén szolgálatba lép.

Bécs, márc. 18. A véderő bizottság ülésén Steiner képviselő határozati javaslatot terjesztett be a közös hadsereg ügyében. Javaslataiban Steiner felhívja a kormányt, hogy a közöshadsereg ügyeiben Magyarország ne kapjon egyoldalú koncessiót.

Olaszország a békeapostol.

Berlin, március 18. A mai nap folyamán igen érdekes hírt közölnek Olaszországból. A hír szerint Olaszország közbe akar lépni, hogy a békét megteremtse a monarchia és Szerbia között. Berlinben Olaszország terveiről lemondottak.

Nem lesz háború!

Bécs, március 18. Az uralkodóház igen közel álló személytől nyert értesülés szerint nem lesz háború. A hír nagy megnyugvást keltett mindenfelé. Az uralkodó udvarából kikerült nyilatkozat futótüzként terjedt el ország-szerte és a háborús hangulatot megváltoztatta.

Görcsöni Dénes Nagyváradon.

— A Katolikus Kör bűji estélye. —

Zsufolásig megtelt a kir. kath. jogakadémia díszterme tegnap abból az alkalomból, hogy a kath. irodalom lángpallosu bajnoka, Friedrich István főreáliskolai tanár, akit a katolikus közönség Görcsöni Dénes néven ismer, Nagyváradon megjelent és előadást tartott. Nagy várakozással tekintett a közönség Görcsöni Dénes előadása elé, de a mit hallottunk, az a várakozást jóval felülhaladta. Görcsöni szavai nemcsak gyujtanak, hanem meg is győznek. Szónok, debatter és tértitő egy személyben, akinek a

katolikus eszmék térhódításában oroszlanrészese van.

Az érdeklődés akkora volt Görcsöni Dénes iránt, hogy a Nagyváradai Napló hetekkel előre futja elébe a riadót. Tegnap pláne »becsület-szavukra« kijelentették Naplók, hogy Görcsöni Dénes nem érdemli meg, hogy okos ember tudomást vegyen az ő létezéséről. Örömmel üdvözlöttük ezek után az óriási közönségben Naplók számos hitsorsosát, a lap több munkatársát s a nagyváradai holnaposok számos tagját.

Az ünnepélyt Korda Rózsika hegedűjátéka nyitotta meg. Művészi készsége, meglepő tudása és kitűnő előadó képessége a legszigorubb kritika előtt is művészi színvonalra emelték játékát. A közönség igazi gyönyörűséggel hallgatta a fiatal művésznőt s szünni nem akaró viharos tapssal adott kifejezést elragadtatásának. Zongorán *Belezay* Antal kísérte igen szépen.

Görcsöni beszéde.

Az ünnepélynek és a közönség érdeklődésének központja Görcsöni Dénes beszéde volt. Gyönyörű történelmi képpel kezdte beszédét. Mikor a váradiak 1660-ban átadták Nagyváradot a töröknek, a győző megengedte, hogy legértékesebb kincseiket elvihessék. És a váradiak elvitték többek közt a váradi biblia kizsedett ivateit is. Vajjon ha ma újra ilyen helyzetbe jutnánk, volnának-e még olyanok, a kik könyvet, sőt bibliát vinnének magukkal? Nem sokan, de volnának. Hanem azért igen érdemes lenne nem egy nem irodalmi terméket veszni is hagyni.

Ma sokkal nagyobb az irodalom hatása a közéletbe, mint volt valaha: sajnos azonban, ennek a hatásnak, kivált a hírlapirodalomnál, nincs sok okunk örülni. Az új szépirodalom leghangosabb emberei olyan áramlatok szolgálatába állottak, a melyek nekünk teljesen idegenek s ezt ők eredetiségnek nevezik. Nem kívánunk tőlük szolgáló utánzást, semmi sincs távolabb tőlünk, mint ilyen követelés, de tiltakozunk az ellen a lármás követelés ellen, hogy ránk akarnak erőszakolni a nemzet természetétől merőben idegen motívumokat. Irányuk a fajtalanságot legezi, gyűlöli a magyart s a lipótvárosi nyelvet használja, lázít, rombol, de értékeset alkotni képtelen. Szeretjük mi is az újat, új volt Petőfi, Arany és Vörösmarty is, de az ő irányuk koruknak legnemesebb gondolatait fejezte ki. A mostani »ujak« tábora, Ady serege azt sem tudja, mit akar, csak rombol és bevallottan magyar- és keresztényellenes. Ennek a romboló iránynak pedig az utját a keresztényellenes sajtó egyengeti s kapcsolatban áll vele a vallásosság elleni izgatás, a melynek most egyik szomorú tünete pattant ki a Galilei-körben.

Külföldről hozzák hazánkba a sok szennyet. Mi e trágárságokon ámulatba és csodálkozásba esünk, pedig a becstelenséget külföldön is megvetik.

Mindazért van, mert az idegenből bejött szenny ez országban sok jó leveztető csatornára talál. Vannak jó előfutárok: a napi sajtó, a becsmérlés, egyenes gondolkodást gyökerében megromtó napi sajtó, amely vezet bennünket és mi — sajnos — megyünk utána bekötött szemmel olyan irányba, amely a becsmérlés nemzet tisztességével, jó érzésével homlokegyenest ellenkezik.

A napi sajtó bolondot járát a magyar társadalommal, amelyhez pedig ezer esztendőn át semmi köze sem volt.

Vegyünk csak elő a napilapokat és nézzünk végig rajtuk; meg van bennük mindazoknak az eszméknek dicsőítése, amelyekre tisztességes, becsmérlés embernek gondolnia sem volna szabad.

Izgatnak minden ellen, ami katolikus, ami magyar. A keresztény felekezeteket össze akarják vesztetni. Ha például egy kis káplán, aki csak most végezte papi iskoláit, véletlen egy elejtett szót szól, rögtön hozzáfognak a munkához; ujjnyi vastagságu betűkkel hirdetik: le

a katolicizmussal, le a papsággal, porba mindennel, ami vallásos.

És tisztelt Hölgyeim és Uraim! ha kutatjuk a végcél, rájövünk, hogy az egész becstelen működés semmi egyébre sem való, mint arra, hogy a keresztény felekezeteket egymással összevesztse.

Számtalan ember van e hazában, akik úgy emelkedtek fel, úgy jutottak oda, ahol tényleg vannak, hogy sorra gyalázták azokat az intézményeket, amelyek a vallásosságot vannak hivatva védelmezni.

Folytonosan gyalázták derék egyházi férfainkat. Egész támadásuk alapelve: a keresztényt, a katolikusot ütni kell mindenütt. Szerződésainkat bigottságnak, tudatlanságnak, sőtétségnek minősítik. Ellenben ha mások hitbeli buzgóságáról van szó, arra álszerűen rásütik, hogy az a hagyományoknak, a multnak tisztelete.

A katolikus népszövetséget a felekezeti harcok szítására alkalmasnak és semmi célt nem szolgálónak mondják, pedig szükség van erre a hazában tanyát vert erkölcsrontó, fiatal-ságot mótelyező stb. stb. mozgalmak közepette.

Az erkölcsnek nincs ma nagyobb ellensége, mint a napilapok, amelyeknek utolsó oldalai a legszemérszedettebb szemérmetlen hirdetésekkel vannak teleírva. Nem adhatom oda a hírlapot a saját nővéremnek, szégyelem az édesapámnak is kezébe adni. És különös! Ha valaki hozzánk jön és szemérmetlenkedik, azt ugyebár kilökdjük. Nem így a napisajtó. Az újságot mindennap repeső szívvel várjuk, arra minden negyedévben előfizetünk, mert nem látjuk, jobban mondva nem akarjuk észlelni e folytonos romlást, amelyet az előidéz.

És mégis, a támogatók első sorban katolikusok. Mi vagyunk okai az egész társadalmi züllésnek és mi panaszkodunk, mert az orvosságot nem tudjuk megtalálni.

Ne higgyünk a hírlapok hazafias frázisainak sem. Egetverő, hazafias cikkeket olvastam például Vészi Józseftől. És mégis ő adta az ideát az alkotmány felfordításához. Tisztelt hölgyeim és uraim! Ne higgyünk az ilyen embereknek és az általuk hirdetett hazafiaságnak!

Ami az Amerikába vándorlást illeti, nem rég szenzációs leleplezés történt; egyes bankok proviziót kapnak minden kivándorló után. Elhallgatták a lapok. Életemet adom rá, hogy ilyesmi a katolikusok vagy papok ellen csak egy esetben is előfordult volna, az újságok hasábjai ismét a papság elleni izgatással lettek volna megtöltve.

A keresztény szocialista mozgalom éppen o. y hévvel, lelkesedéssel szól a szegény nép megmentése érdekében, mint bármely más szociális irányú párt és mégis a keresztény szociális apostolai a napilapok szerint nem mások, mint csatlósai a »csuhás«-oknak s előhírdőkei a középkor visszaállításának. Szónokainkat pedig népbolondítóknak merik nevezni azok, akikről elfogulatlan, becsmérlés, vallásos ember könnyen megalkotja a maga véleményét.

És mi, mind e bajokra az orvosság? Elvégre is magunkat megadnunk nem lehet! Kiszéleteznünk kell még akkor is, ha segítségre semmi reményünk sincsen! Pedig az orvosság kezünkben lehetne, csak a módot kell megtalálnunk.

Meggyőződen mutatta ki a szónok ezzel szemben, micsoda nagy jelentősége van a katolikus irodalomnak és szépirodalomnak. Az élet viharai közt a katolikus irodalom van hivatva kijelölni a helyes irányt, minden katolikus embernek kötelessége ezt a mi irodalmunkat pártolni.

Az ellenséget nem lehet másként megverni, csak a saját fegyverével. Ha ő csinál katolikusellenes sajtót és közvéleményt, szegezzünk mi ellene még erősebb katolikus sajtót és közvéleményt.

A háborús hírekre megremegnek a szívek, elgondolva, hogy derék magyar ifjú élete fog áldozatul esni. De azt nem gondolják meg, hogy mennyivel több lelket pusztít el nálunk

a rossz sajtóban terjedező mérge. Ez ellen is épp úgy védekeznünk kell, ez is idegen invázió. Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Gondoljunk csak vissza a szabadságharcra. Lehetetlen, hogy eszünkbe ne jusson, hogy dicső honvédeink Szűz Mária zászlaja alatt harcoltak. És midőn már-már minden veszendőben volt, Kossuth is Jézus szent nevében buzdított és harcolt. Szóval na szükségünk volt valamire, visszatértünk a vallásosságához. Ez vitt bennünket előre, ez segített diadalhoz!

Franciaországban egy kis faluban az emberek a templom mellett összegyűltek. forradalmi, lázadó hangulatban arról tanácskoztak, hogy a templomról a keresztet letaszítják. Mikor ezt a plébános meghallotta, közibük ment. Erős, bátor ember volt, helyén volt az esze és a szíve és kérdezte, mi a szándékuk? Midőn tervüket megtudta, szép szóval rávette az egybegyűlteket, hogy őt kövessék, mondván nekik: »Ne a templom keresztjét bántátok! Gyertek utánam! Van olyan kereszt amelyet könnyebben elpusztíthatok!«

A plébános egyenesen a temetőbe ment, s az emberek hiven követték.

A temetőben így szólt hozzájuk: »Van itt több kereszt. Itt nyugosznak a ti apáitok, testvéreitek, itt Franciaország nagyjai. Pusztítsátok el az ő fejfáikat!«

Az emberek erre megszógyalték magukat, megrémültek attól, amit tenni szándékoztak és szép csöndesen eltávoztak.

Mi magyarok már tovább tartunk! Nálunk nemcsak a templom keresztjét ostromolják, hanem egész multunknak, magyar dicsőségünknek is neki rontanak. Itt rábeszélések többé helye nincs, csak egy megoldás található: erősítsük a mi sajtónkat és ne hagyjuk megmételezni lelkünket az idegen, erkölcstelen napilapoktól.

Adjunk fegyvert a védők kezébe: teremtsünk erkölcsös, tiszta irodalmat és ujságot.

Tisztelt hölgyeim és uraim! Kérve kérem önöket, támogassák a katolikus sajtót s akkor az önök dicsősége mivel sem lesz kevesebb, mint az 1660-as években élt őseinké, akik annak idején a pogány töröktől megmentették a bibliát, mert ma sokkal nagyobb veszedelem fenyeget bennünket, mint régen a török.

A színes, gyönyörű beszédet többször félbeszakította a közönség éljenése, lelkes tapsa Göröcsöni beszédje egyike volt a leghatásosabbaknak, melyeket Nagyváradon hallottunk. A közönség átérzte ezt s tüntető tapsal és éljenekkel honorálta a kiváló szellemi élvezetet.

Utána Bodnár Gizella adta elő cimbalmon Erdélyi D. magyar ábrándját, nagy tetszés mellett. A magyaros előadás és technikai tudás rendkívül tetszett. Befejezésül pedig a férfiak énekelte el Lobermayer Gyula vezetése alatt az »Esti csillag« című hangulatos műdalt, ismételt tanujelét adva pompás készültségének s művészi előadó képességének.

A fényesen sikerült estélyen óriási közönség vett részt, annak tanulságául, hogy Nagyvárad intelligens közönsége megértette a katolikus szervezkedés szükségességét s méltányolni képes Göröcsöni nagytehetségét és fáradhatlan buzgalmát. Az estély kiváló sikere bizonyosság amellel, hogy a Göröcsöni Dénesek munkája nem vész kárba, hanem értékes gyümölcsöt terem: keresztény értelmiségünk ébredését.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Március 19. Nyugdíj biz. ülése a városházán d. u. 3 órakor.

Március 30. Helyszíni tárgyalás a harmadik vashíd ügyében.

Március 29. és 31. Utmesteri vizsga az állam-építészeti hivatalnál.

Ápr. 1. A kath. kör bőjtj estéje d. u. 6 órakor a jogakadémián.

Április 3. Geyer Stef. hangversenye a Csarnokban.

Ápr. 15. A kath. kör hangversenye d. u. 6 órakor a főgymnáziumban.

* **A megyei közgyűlés.** Biharmegye törvényhatósága tegnap tartotta meg tavaszi közgyűlésének második nupját. A tegnapi napra már alig maradt egy pár ügy, ezek sem voltak olyan természetűek, hogy alkalmat adtak volna a közgyűlés nyújtására. A közgyűlés minden ügyben az állandó választmány javaslatát fogadta el. A közgyűlésen Glac Antal főispán helyett Miskolczy Ferenc alispán elnökölt. Az ülés 10 órakor kezdődött és 11 órakor ért véget.

* **Dr Berkovits Miklós temetése.** Impozáns módon nyilatkozott meg előkelő közönségünk részvéte dr Berkovits Ferenc volt tb. városi főorvos temetésén, mely tegnap, csütörtökön délelőtt ment végbe a kapucinus-utcai gyászházba. Az udvart és a ház előtt az utcát óriási számú közönség lepte el. Ott voltak: Glac Antal főispán és Rimler Károly polgármesterrel a városi tisztikar tagjai, az orvoskar teljes számban, báró Szentkereszthy Zsigmond táblai elnökkel a táblai kar több tagja, a vasuti tisztikarból sokan, az izr. szentegylet küldöttsége és nagy számú előkelő közönség. A gyászház udvarán volt felállítva az egyszerű ravatal s a koszorúk, amelyek között volt Nagyvárad város tisztikarának hatalmas koszorúja. Az egyházi éneklés gyászéneke után dr Kecskeméthy Lipót főrabbi igen szép beszédben méltatta az elhunytat, mint kiváló orvost és mint kiváló embert, akinek mélyen érző szíve volt. Ezután megindult a gyászmenet, elől egy szakasz díszbe öltözött rendőrrel, a Rulikovszky-uti temetőbe, ahol elhantolták a jeles férfit hülttetemeit. — Dr Hoványi Géza és neje 20 koronát adtak a Sztaroveszky-gyermekkorháznak dr Berkovits Miklós elhunyt a kalmából koszorúmegváltás címén. Ezen adományért hálás köszönetet mond dr Schiff Ernő a »Gyermekkorház« igazgató főorvosa.

* **Szerencsétlenség egy házlebontásnál.** Özv. Paskár Jánosné, révi lakos, mint azt ottani tudósítónk jelenti 5—6 nappal ezelőtt lebontani kezdte a házat, hogy újat építtessen annak helyére. Paskárné legény fia 8 más társával dolgozott a lebontáson. Tegnap délután, amint egy hatalmas gerendát akartak leemelni a házról, a gerenda lecsuszott s Bekor Demeter fejére esett s a hatalmas gerenda földre sújtotta a munkást, ki nyomban meghalt. — Az ügyészség elrendelte a vizsgálatot.

* **Temetések.** Tegnap, csütörtökön délután temették Lukách Akos törvényszéki joggyakornak, Lukách Géza nyug. honvédezedés oly korán elhunyt fiának halóporait. A Rákóczy-uti gyászházban nagy számú előkelő közönség gyűlt össze a végtisztviseltétele. A helybeli törzs- és főújsztek majdnem teljes számban jelentek meg a temetésen. A koporsót, a családot, a rokonokat és az ismerősöket koszorúk borították. Az elhunyt ifju telett Materny Imre ág. ev. lelkész megható imát mondott. Az elhunytat az olasz temetőbe kísérték ki örök nyugalomra. — A szerencsétlen véget ért Hügel Ödön városi írnok temetése szintén tegnap délután ment végbe, nagy részvét mellett. A városi tisztikarból Gerő Ármán főkapitánnyal igen sokan vettek részt. A gyászszertartást Imrik S. Zoltán plébános végezte segédlettel. A díszes koporsót szebbnél-szebb koszorúk borították. A gyászszertartás után díszbeöltözött városi rendőrök kísérete mellett a gyászmenet az olasz temetőbe vonult, ahol a családi sírban helyezték el az elhunytat.

* **Halálra ijedt gyermek.** Vizesgyáni tudósítónk írja, hogy Morár Tógyer ottani lakos felfogadta Gittyé Sándort több társával, udvarában egy falnak lebontására. A munkások

már egészen aláásták a hatalmas falat s döntögetni kezdték. A fal egyszerre inogni kezdett s hatalmas robajjal omlott össze. A munkások nem vették észre, hogy időközben Morár Tógyer 4 és fél éves fia a fal tulsó oldalára ment s ott a porban játszani kezdett. Szerencsére azonban a gyermek csak könnyebb sérüléseket szenvedett, azonban az ijedtség, mint a fal leomlása okozott, annyira erőt vett rajta, hogy eszméletlen állapotba jutott s másnap 18 óra délután meghalt. Az orvos szívszélhűdést állapított meg a halál okául.

* **A sorozás eredménye Székelyhidon.** Tegnap fejezték be Székelyhidon az idei sorozást. Az eredmény igen kedvező, amennyiben 680 előállott legény közül 304-re mondotta rá a sorozóbizottság a »tauglichot.«

* **Kinevezés.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Buday Ágnes okl. tanítónt a komádi gazdasági ismétlő iskolához rendes gazdasági szaktanítónóvé nevezte ki.

* **Meglopott kereskedő.** Kovács Lajos nagyszalontai díszműaru kereskedő panaszt tett, hogy az országos vásár alkalmával március 15-én a Nagypiac-téren felállított áru sátrából az áruló pultra tett 470—480 korona körüli pénzt mely egy fehér zsebkendőbe volt kötve s 1 drb 20 kor. és 1 drb 10 koronás bankjegyen kívül mind ezüst pénzből állott, ismeretlen tettes ellopta. Panaszos a nyomra vezető egyénnek 50 kor. jutalmat ajánlott fel. Nyomozás folyamatban. — Sattler Zsigmond aranyműves panaszolta, hogy 36 korona értékű néhez ezüst cigarettatárcáját a kabátja zsebéből valaki kilopta. Ma délelőtt egyik zálogházban egy polgáriass öltözöt asszony a Sattler által panaszolt tárcát akarta elzalogosítani. Miután a zálogházak már értesítve lettek a lopásról, a tárcát visszatartotta s a rendőrségen jelentést tett. Az asszony azonban időközben elugrott. Kijelölte iránt a nyomozás folyamatban van.

SZINHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: Vasgyáros.

Szombat: Erdészleány.

Vasárnap d. u.: Jókendű paraszt. este: Szépcsöndesen, Hamu, Nyílt pályán.

A vasárnapi bemutató. A közönség körében szokatlan érdeklődéssel várják a Szigligeti színház vasárnap esti bemutatóját, mely előreláthatóan egyik nevezetes eseménye lesz az idei színházi szezonnak. Három egyfelvonásos drámát mutatnak be, három fiatal író munkáját, akik közül kettő ismerőse a nagyváradai közönségnek. Fuhász Gyula prem. világi tanár, az ismert költő pompás szegedi idilt irt, igazi magyar népszínművet, amelynek alakjait *Szép csöndesen* című drámájában erős realizmussal rajzolta meg. Marton Manó, a Nagyvárad szerkesztője, a nagyváradai újságírói kar egyik legregibb jeles munkása *Nyílt pályán* című pompás kis drámájában egy vasuti pályáor viskójában játsza le a darab megrázó cselekményét. Akiknek alkalmuk volt a darabot megismerni, tejes elismeréssel szólnak róla, s igaz sikerült alkotásnak tartják. Mohácsi Jenő jónévű író a harmadik darab, a *Hamu* című érdekes művész-dráma szerzője. A három egyfelvonásost, amelyre szorgalmas, lázas próbákön ritka lelkesedéssel és szeretettel készülnek a szereplők, Erdélyi igazgató négy estére tűzte ki.

IRODALOM.

Ki koholta a Szilveszter bullát? ❏

E kérdésről tartott felolvasást káptalanunk tudós tagja Karácsonyi János dr a Magyar Történelmi Társulat f. é. márc. 18 iki közgyűlésén.

Karácsonyi már 1891-ben teljesen igazolta a Szilveszter bulla koholt voltát, de elismeri

hogy egy-egy hamisítás leleplezése csak akkor teljes, ha a hamisítót is ismerjük. Azon tételből indul ki a hamisító kutatásánál, hogy a hamisításához kellett akarát, kellő tudomány és bizonyos fokú érdekelttség is. Kimutatja, hogy sem Inchofer-ben, sem Lavakovich ban, sem Georgievicz-ben, — akikre eddig gyanakodtak — nem volt meg sem a kellő tudomány, sem az akarát vagy érdekelttség.

Csak egy olyan férfi volt a XVII. század első felében, aki magyar történettel, a történi kutforrásokkal foglalkozott, aki azon egyház jogi véleményt, melyet a Szilveszter bulla igazolai akar ismerte és aki elég lelkiismeretesen volt, hogy ha valami célból kellett a hamisítás, az oklevélkölés mesterségéhez is hozzáfolyamodott s ez volt *Marnacsics Tomkó* János, előbb velencei állampolgár sebenicki kanonok, utóbb 1628-tól kezdve zágrábi kanonok és 1631-től kezdve egyszersmind a magyar királytól kinevezett *bosnyák püspök*. Kimutatja az értekezés, hogy Tomkó már Berzisló Péterről szóló művében nagy lelkiismeretlenségnek adja jelét, mert összezavarja a családok történetét és mindenféle képtelen mesét eltagad az ő hősei érdekében. 1628 ban kiadott művében a »Geutis Aurelia Valeriae nobilitas«-ban már nem csupán egymástól messzeeső eseményeket és helyeket fog össze, hanem költött személyekkel és bár ártatlan hazugságokkal is dolgozik. Négy év múlva kinyomtatott »Indicia vetustatis... familiae Marnaciae« művében már tullep az ártatlan hazudosások keretén és — hogy családja régiségét, gazdagságát igazolja — készített hamis okleveleket Hunyadi Jánosnak és Mátyás királynak nevében. Ugyanakkor a magyarországi szentek élettörténetével is foglalkozott és a többek között Szent István életirátát is kinyomatta. Ennek nyomtatása közben végleg megalakult azon — tegyük fel nem is bűnös csak bihás véleménye, hogy a magyar királyok teljesen szabadon rendelkeznek a magyar püspökségekkel és még egyházi felhatalmazást is adhatnak a hívek kormányzására, mert az »Illyricanac sanctitatis fascunditas« című 1630-ban megjelent művének előszavában már hirdeti. 1635 táján azután Szent Istvánnak tőle újra kinyomtatott életirátából és VII. Gergely pápának már 1592-ben megjelent levélygyűjteményéből összeállította a hamis Szilveszter bullát, mert akkor szüksége lett volna rá, hogy *Bosnyában a hívek kormányzását átvehesse*. A pápai levelek hamisítóra szabott és 1627-ben megújított büntetés miatt azonban ezt nem merete maga kinyomtatni, hanem Georgievicz barátjának gyűjteményébe helyezte el s onnan került az elő 1644-ben.

TANÜGY.

A községi iskolák ügyei.

— Az iskolaszék ülése. —

Nagyvárad város iskolaszéke tegnap látogatott élénk ülést tartott, amelyen *Rimler Károly* polgármester elnökölt s a tagok nagy számmal voltak jelen.

Az elnöki jelentés felemlíti, hogy a polgári fiúiskolai rajztanári állásra meghirdetett pályázat meddő maradt. Azután beszámolt arról, hogy az Ór-utcai iskolában egy tanító a gyermeket tetteg bántalmazta. A kérdés, hogy szabad-e az iskolában testi fenytéket alkalmazni, nagy horderejű, s ezt így eldönteni nem lehet, hanem indítványozza, hogy a kérdést adják ki egy szűkebb bizottságnak. Az indítványt elfogadták s a szűkebb bizottságba Sulyok Istvánt, Stark Gyulát és dr. Grósz Menyhértet választották be.

A kulturatanácsnoki állás

Ezután a felügyelői-igazgatói állásról szóló szavazás-tervezet s ezzel kapcsolatban ezen állás megszüntetése s egy kulturatanácsnoki állás szervezésére beadott indítvány került tárgyalásra. A jogügyi bizottság a szabályzatot törvénybe iktatózónak tartja s a felügyelő-igazgatói állás megszüntetése mellett, a kultur-

tanácsnoki állás szervezését ajánlja. Elnök javasolja, hogy egy bizottságnak adják ki a kérdést.

Gábel Jakab, dr. *Kurländer Ede* és dr. *Kecskeméti Lipót* felszólalása után az iskolaszék az elnök indítványát fogadta el s *Rimler Károly*, dr. *Hoványi Géza*, dr. *Halász Lajos*, dr. *Vucskics Gyula*, *Mezey Mihály*, *Gábel Jakab* és dr. *Thury László* tagokat küldte ki a bizottságba.

Ezután sorra került dr. *Pácz Sándor* indítványa, hogy a megüresedett polgári iskolai állást rendszeresítsék mint önálló és állandó igazgatói állást, ne pedig a tanári karból 3 évenként bizzanak egyet az igazgatói teendővel.

Rimler Károly elnök ezt a kérdést is a kulturatanácsnoki állás ügyében kiküldött szűkebb bizottsághoz kéri áttenni.

Dr. *Hoványi Géza* gyakorlati és finandális okokból is ellene van az indítványoknak, amelyet tanügyi szempontból sem helyesel.

Gábel Jakab csatlakozik dr. *Hoványi* fel-fogásához.

Dr. *Dóri Ferencz* az indítvány mellett foglal állást.

Sulyok István csatlakozik *Hoványi Géza* indítványához.

Dr. *Kecskeméti Lipót* az elnök javaslatát fogadja el.

Dr. *Pácz Sándor* mint új tag letette az esküt s azután hozzászólt a kérdéshez.

Pácz Sándor. Az igazgatói ielkének ott kell lenni munkájában, hogy irányítsa az iskola működését; hosszabb idő szükséges arra, hogy beváltsa e tekintetben, amit maga elé tűzött s erre nem elég 3 év. Az elnök javaslatát pártol a.

Végül 14 szóval, 6 ellen, az indítványt le-vették a napirendről.

Az évváró vizsgák eltörlése.

Dr. *Adorján Ármin* iskolaszéki tag indítványa került sorra, hogy az évváró vizsgák eltörlésével, a tanév végén záróünnepélyek legyenek.

Dr. *Thury László* pártolja az indítványt, mert a mai vizsgarendszer nagy izgalomban tartja a gyermekeket.

Rechtne Bauer Zsófia kijelenti, hogy az egy napi vizsgálatba is belebetegednek a gyermekek, de az iskolaszék tagjai erre az egy napra se mennek el.

Dr. *Grósz Menyhért* hozzászólása után az iskolaszék 9 szóval 6 ellen elhatározta, hogy a vizsgák eltörlése iránt felir a kultuszminiszterhez.

Apróbb ügyek elintézése után az ülés véget ért.

△ **10,000 korona államsegély az ipariskolának.** Nagyvárad városa a mostani kormány alatt érzi, hogy nem olyan mostoha gyermeke az államnak, mint azelőtt, amikor hiába kért bármit, soha nem kapott semmit. Pár év óta tetemes összeget juttatott a kultuszminiszter Nagyváradnak, ami gróf *Apponyi Albert* miniszteren kívül főleg *Glacé Antal* főispán buzgó közbenjárásának köszönhető. A vallás- és közoktatásügyi miniszter tegnap értesítette a várost, hogy a nagyváradai iparostanonciskola számára az 1908—909. tanévre 10,000 korona államsegélyt engedélyezett, az előbbi évben adott 80,000 koronával szemben. A város azon kérelmét azonban, hogy a szakirányú iparostanonciskola fenntartására és fejlesztésére 20,000 koronát engedélyezzen, fedezet fiányából nem teljesítheti.

KÖZGAZDASÁG.

== **Mennyi borunk van eladó.** A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete ugy saját tagjainak, mint egyéb bejelentőknek borbejelentése alapján, összeállította a borkészlet-ről szóló jegyzéket, melyben 800 gazda 150 ezer hektoliter bort jelentett be tételenként, azonkívül pedig a felsorolt községekben még

több, mint 350 ezer hektoliter bor fekszik, úgy, hogy a vásárló közönségnek egy félmillió hektoliter áll rendelkezésére. Ezen kimutatást a **M. Sz. O. E. igazgatósága** elküldte az összes hazai és nagyobb külföldi borkereskedőknek, vendéglősöknek, az összes magyar és osztrák tisztítkezdőknek stb. Azonkívül pedig bárkinek a ki borok iránt érdeklődik és ezt levelező lapon tudja az igazgatósággal (Budapest, IX., Üllői-ut 25. II. 11.), készségesen küld ilyen kimutatást.

A gabonatözsde határidői

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 17

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt. —	—	10.38
Rozs okt. —	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt. —	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.60

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, márc. 17

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	262.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1909. márc. 17

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	95.50
Magyar nyereséjű sorsjegy kölcsön	—	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	—	94.50
Osztrák járadék papírban	—	186.—
Osztrák járadék ezüstben	—	145.—
Osztrák járadék aranyban	—	97.25
Osztrák korona járadék	—	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	—	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	—	197.50
Magyar hitelbank-részvény	—	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	—	730.—
Magyar hitelrészvény	—	748.—
London vista	—	631.50
Páris vista	—	689.50
20 márkás arany	—	23.51
20 frankos (Napoleonde)	—	19.02
Német birodalmi márka	—	117.96

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Ez éppen gonosz egy időjárás, Möllerné asszony —

most nincs már tél, de még nyár sincs. Aki ilyenkor nem edzett, könnyen bajba kerül. De hála az égnek, nálam mindenki egészséges. En mindíg otthon tartom Fay valódi szodeni ásványpasztilláját és nálam nem is hall sohasem köhögést és erősen meghűlye sem vagyok soha. Mert hát Fay valódi szodeni je valóságos csodadolog. És olcsó; csak 1 korona 25 fillér egy skatulya, amelyet mindent meg lehet venni. De semmiesetre se hagyjon utánzatot magára tukmálni, hanem mindig határozottan a valódi Fay-félt kerje.

Vezérképviselő Magyarországon-Ausztria részére: Guntzer W. Th. Wein IV. Grosse Neugasse 17.

A bőjti idényre

állandóan raktáron tartunk
mindennemű csemege sajtokat,

Liptói és SZÉKELY TÖMLŐ TURÓT.

Naponta friss Tea-vaj.

Olajban, ecetben és sósvízben páczolt
halakat és étolajokat.

Száritott zöld főzelékek, gom-
bák, aszalt és friss hazai s
déli gyümölcsök.

Válfajain kívül ajánljuk még a leg-
jobb minőségű TISZTÁN KEZELT ter-
mészetes asztali és csemege magyar
és francia pezsgő borainkat, kül- és
belföldi likőröket, nemkülönben a leg-
jobb minőségű fűszer, élelmi czikke-
inket becsületes kiszolgálás mellett.

Tisztelettel

Telefon: **249.** MEZEY JÁNOS és TÁRSA,
Nagyvárad, Szt. László-tér.
Nagyvárad Takarékpénztári épület

„Unicum Drill“ vetőgépek

„Bächer“-féle acélekék

igen olcsó árban és előnyös feltételek mellett

kaphatók

ANDRÉNYI KÁROLY és FIA cégnél Nagyváradon.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern sty-
szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok rendki-
vül nagy választékban. 209

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak
Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

A folyó hó végén nyilvános alá-
írásra kerülő

4 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ m. kir. kincstári jegyekre

előjegyzéseket az eredeti felvételek
mellett elfogadjuk.

MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Belépési felhívás

a 6-ik évtársulatba.

A Belvárosi Takarékpénztár kebelé-
ben alakult **Belvárosi Takaréék és
Hitelszövetkezet** minden év január és
július elsején egy-egy három évig tartó
új évtársulatot nyit. Mindenki tetszés
szerinti számban jegyezhet üzletrészeket
s minden üzletrész után hetenként 20
fillér fizetendő, melynek összege a három
év elteltével a felmerülő haszonnal
együtt fog az üzletrészeseknek vissza-
fizetelni.

A szövetkezet célja a takarékoságot
előmozdítani s a tagok hitel igényeit kielé-
gíteni. Szövetkezetünk tehát amellet,
hogy a *takarékosság ügyét szolgálja*
tagjainak betéteik négyötöd része erejéig
kölcsönt is nyújt.

Vidéki tagok a heti befizetéseiket be-
fizetési lapok útján teljesíthetik.

Felvételdíj üzletrészenként 10 fillér
s az első betét befizetésekor min-
denki megkapja a saját nevére kiállított
betéti könyvecskéjét.

Szövetkezetünk igen tisztelt tagjait,
valamint mindazokat, kik szövetkezetünk
tagjai óhajtanak lenni felkérjük, hogy a
felvétel iránt intézeti helyiségünkben (Rá-
kóczi ut, Barts—Óvári palota) bármikor
jelentkezni sziveskedjenek.

A Belvárosi Takaréék és Hitelszövetkeze
Igazgatósága.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz.

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

(Betét kamatadót az intézet fizeti.)

TÖRLESZTÉSES JELZÁLOGKÖLCSÖNÖKET

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre

féléves részletekben,

melyekben a kamat és tőke törlesztése bennfoglaltatik, 500 koronától kezdve
a legelőnyösebb feltételek mellett ad,

esetleg drága kamatozású kölcsönöket konvertál a

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Kölcsönkéreseknel telekkönyvi kivonat és kataszteri birtokiv
beküldése szükségeltetik.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szem-
ben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40
gyertyás Wolfram lámpa darabja 4.50 kor.
100 gyertyás 7 kor. 50 fill.

10 drb. egyidejű vételnél 10% eng.

Sima izzólámpa darabja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fény-
képző lámpák, ugyancsak 5 százalékkal
kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kapha-
tók s a villamos telepen külön e-
célra épített nagy

csillár-raktárunkat
megtételesen ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk
villamos motorokat

1. léertől 12 léertől minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítá-
sát, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szál-
lítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat
a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

ÖZV. BÁRÓ VAY ARNOLDNÉ

szül. MIKES grófnő zongoraművésznő

folyó évi április hó második felében
tartja meg egyetlen

hangversenyét!

Jegyek előjegyezhetők: Sebő Imre könyv- és papirkereskedésében.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfeljek,

számlák, falragaszok,
bált meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,

gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.